

Gezondheidsproblemen op zeugenbedrijven

Marie-Ange Vaessen, Gisabeth Binnendijk, Gé Backus, PV

Uit een enquête op 438 zeugenbedrijven bleek dat op meer dan de helft van die bedrijven problemen voorkomen bij de gespeende biggen bij vijf van tien onderscheiden aandoeningen. De meeste van deze aandoeningen kwamen bij 4 - 7% van de biggen voor. Op meer dan de helft van deze bedrijven waren er bij de zeugen problemen bij vijf van elf onderscheiden aandoeningen. De meeste van deze aandoeningen kwamen bij 5 - 8% van de zeugen voor.

In het vorige nummer van het Praktijkonderzoek Varkenshouderij is het gezondheidsmanagement op 438 geënuquëteerde bedrijven met zeugen omschreven. Deze enquête is door medewerkers van De Landbouw Voorlichting afgenomen. Het doel van het project was het vaststellen van relaties tussen de bedrijfsomstandigheden, de mate van voorkomen van gezondheidsproblemen en de bedrijfsresultaten. De gegevens van 351 bedrijven zijn uiteindelijk meegenomen in de analyse.

Onderzoeksmethode

Het gegevensbestand in dit onderzoek bevat technisch-economische kenmerken, gezondheidskenmerken en managementkenmerken. Onderzocht is op hoeveel bedrijven en bij hoeveel dieren gezondheidsproblemen voorkwamen. Onder een gezondheidsprobleem werd verstaan een aandoening waarvoor al dan niet behandeld werd met medicijnen, vaccins of andere preparaten of waarvoor anderszins maatregelen werden genomen om de aandoening te verhelpen.

Vervolgens is nagegaan of op bepaalde bedrijven specifieke gezondheidsproblemen bij de zeugen en/of de gespeende biggen meer of minder voorkwamen. Hiervoor is met behulp van een zogenaamde factoranalyse het zeer grote aantal variabelen per bedrijf teruggebracht tot een beperkt aantal factoren als arbeidsinzet, ouderdom van de stal(inrichting) en automatisering. Van de aldus verkregen bedrijfsfactoren is per factor nagegaan of deze invloed had op de gezondheidskenmerken en op het technisch-economisch resultaat.

Aandoeningen

Op 19 bedrijven gaf men aan in het geheel geen gezondheidsproblemen bij de gespeende biggen te hebben. Op 34 bedrijven gaf men aan geen gezondheidsproblemen bij de (opfok)zeugen te hebben. Op 51% van de bedrijven werd in 1995 geen sectie verricht op gestorven dieren, 41% van de bedrijven liet alleen sectie verrichten op de biggen, 3% alleen op zeugen en 5% van de bedrijven bood zowel zeugen als biggen voor sectie aan. In tabel 1 is voor de gespeende biggen en de zeugen vermeld welke gezondheidsproblemen op de bedrijven voorkwamen.

Op meer dan de helft van de geënuquëteerde bedrijven met zeugen waren er problemen met terugkomers, witvuilers, baarmoederontsteking, geboorteproblemen en uierontsteking. Gemiddeld over een jaar kwamen deze aandoeningen bij 5 - 8% van de zeugen voor, behalve bij terugkomers (12,5%).

Verder waren er op meer dan de helft van de geënuquëteerde bedrijven met zeugen problemen bij de gespeende biggen met slingerziekte/speendiarree/oedeemziekte, luchtwegaandoeningen, oor/staar-tbijten, gewrichts-/hersenvliesontsteking en huidproblemen. Deze aandoeningen kwamen bij 4 - 7% van de gespeende biggen voor, behalve slingerziekte/speendiarree/oedeemziekte (10,9%).

Griep, PRRS en wormen werden op respectievelijk 2%, 4% en 15% van de bedrijven als een probleem aangemerkt. Het percentage van de zeugen met griep, PRRS en wormen was op deze bedrijven gelijk aan respectievelijk 34,4%, 33,8% en 18,4%.

Bij de zeugen was er sprake van een samenhang tussen het voorkomen van luchtwegaandoeningen en uierontsteking, van wormen en schurft en van geboorteproblemen en respectievelijk baarmoeder- en uierontsteking. Bij de gespeende biggen was er een samenhang tussen het voorkomen van slingerziekte en gewrichts- of hersenvliesontsteking, en tussen luchtwegaandoeningen en respectievelijk oor- en staartbijten, huidproblemen en gewrichts- of hersenvliesontsteking.

Relatie bedrijfsvoering, economisch resultaat en diergezondheid

De onderlinge relaties tussen bedrijfsfactoren, technische en economische resultaten en mate van voorkomen van gezondheidsproblemen op de bedrijven zijn onderzocht. Zeven factoren waren van invloed op het voorkomen van een of meer van de onderscheiden aandoeningen: arbeidsinzet per zeug, voorziening van opfokzeugen, moderniteit van de stallen, al of niet ontsmetten, voerautomatisering, deurventilatie en de frequentie van klimaatcontrole. Elk van deze factoren hangt uiteraard weer samen

met andere bedrijfskenmerken. Hoewel verscheidene relaties werden aangetoond, bleek de mate waarin de variatie in het voorkomen van gezondheidsaandoeningen samenhang met de verschillende bedrijfskenmerken laag te zijn. Waarschijnlijk zijn andere factoren, waarbij de factor "boer-" een belangrijke rol speelt, minstens zo belangrijk. Zowel op bedrijven met een hoge als op bedrijven met een lage arbeidsinzet per zeug was het saldo relatief laag. Bij een lage arbeidsinzet kwamen meer gezondheidsaandoeningen voor, bij een hoge arbeidsinzet minder. Het saldo per zeug was lager op bedrijven die de zeugen dekrijp aankochten, maar er was geen eenduidige samenhang met het voorkomen van de onderscheiden gezondheidsaandoeningen. Ook de relatie tussen maatregelen als het ontsmetten van stallen en de mate van voorkomen van gezondheidsproblemen was niet eenduidig. Een relatief hoog saldo per zeug werd behaald op bedrijven met moderne(re) stallen, met voerautomatisering en met deurventilatie in de kraamstal. Dit ging echter niet altijd gepaard met minder gezondheidsproblemen op deze bedrijven. ■

Tabel 1: Gezondheidsproblemen bij gespeende biggen en zeugen

Gezondheidsproblemen	Gepeende biggen	Zeugen
Op meer dan 50% van de bedrijven	slingerziekte/speendiarree/oedeemziekte luchtwegaandoeningen, oor/staartbijten gewrichts- hersenvliesontsteking huidproblemen (schurft, pokken)	geboorteproblemen uierontsteking, terugkomers, witvuilen/ baarmoederontsteking
Op 25-50% van de bedrijven		schurft, maagdarmaandoeningen luchtwegaandoeningen
Op minder dan 25% van de bedrijven	overige maagdarmaandoeningen overige beenwerkaandoeningen achterblijven, breuken	griep, PRRS, wormen, blaasontsteking beenwerkaandoeningen